

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

ועדת "גלי צה"ל" של רשות השידור

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: אוריאנה אלמסי

אישור: הודיה קין, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

י"ז באדר תשע"ב

6 בפברואר 2012

מבוא

מסמך זה, שנושאו ועדת "גלי צה"ל" של רשות השידור, נכתב לבקשת חה"כ יעקב כץ. במסמך נציג את החוקים שמכוחם הוועדה פועלת, נסקור את הסמכויות המוקנות לה על-פי חוק ונבחן את מידת יישום החוקים ואת הקשיים ביישומם המלא. כמו כן נציג את פעילות הוועדה, את דרכי עבודתה ואת מידת הפיקוח שלה הלכה למעשה, אך בתחילת המסמך ננסה להתחקות אחר הרקע ההיסטורי והסיבות להכפפת "גלי צה"ל" לפיקוח רשות השידור.

תמצית

- ועדת "גלי צה"ל" ברשות השידור, כמו שאר ועדות רשות השידור, פועלת מתוקפו של חוק רשות השידור, התשכ"ה-1965. היא הוקמה כדי לתאם בין שידורי "גלי צה"ל" לשידורי "קול ישראל" ולמנוע כפילות ביניהם.
- יו"ר וחברי ועדת "גלי צה"ל" נבחרים מחברי מליאת רשות השידור, על-פי רצונם ובאישור מליאת רשות השידור. חבר ועדת "גלי צה"ל" אינו יכול לשמש חבר בוועדות התוכן האחרות של הרשות, בשל חשש לניגוד עניינים. ועדת "גלי צה"ל" הנוכחית נבחרה במרס 2011, ובראשה עומדת הגב' גאולה אבידן.
- ועדת "גלי צה"ל", כמו שאר ועדות הרשות, פועלת על-פי נוהלי עבודה פנימיים. בחודשים האחרונים יו"ר רשות השידור מגבש נוהל עבודה חדש ייחודי לוועדת "גלי צה"ל", שטרם הושלם. דיוני ועדת "גלי צה"ל" מתועדים באופן עקרוני, וככלל, בכל ועדות הרשות מתקיים מעקב של פרוטוקולים ומוזמנות הקלטות של הדיונים.
- ועדת "גלי צה"ל" פועלת מכוח **סעיף 48 לחוק רשות השידור, תשכ"ה-1965**, הנותן לה סמכויות על התוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל", בדומה לסמכויות מליאת רשות השידור על תוכניות הרשות, שמתבטאים באישור לוח השידורים העונתי של "גלי צה"ל", ומכוח **חוק "גלי צה"ל" – שידורי צבא-הגנה לישראל – תשדירי שירות וחסות, תשס"ה-2005 (הוראת שעה)**, שלפיו הוועדה אחראית לתשדירי השירות והחסות המשודרים ב"גלי צה"ל". בחוק זה נקבע ששר הביטחון יקים ועדת פיקוח על התשדירים ב"גלי צה"ל", וכל עוד לא הוקמה הוועדה, השר יקבע תקנות לביצוע החוק בהתייעצות עם השר הממונה על רשות השידור ועם ועדת "גלי צה"ל".
- בשני החוקים הללו נקבע כי שר הביטחון יקבע ויאשר כללים או תקנות לביצוע החוקים, שייצקו תוכן לפעילותה של ועדת "גלי צה"ל". עד היום לא הסתיים תהליך הגיבוש והאישור של הכללים והתקנות הללו, ועובדה זו מקשה את יישומן המלא של סמכויות הוועדה.
- לפני יותר מעשר שנים גובשו כללים להסדרת עבודתה של ועדת "גלי צה"ל" כפי שנקבע בסעיף 48 לחוק רשות השידור. אף שכללים אלו אושרו על-ידי הוועד המנהל, שר הביטחון לא אישר אותם עד היום.

- טרם גובשו התקנות לביצוע חוק "גלי צה"ל" – תשדירי שירות וחסות, אף שבכל דיוני ועדת הכלכלה, בבואה להאריך את הוראת השעה, עלו טענות בדבר הצורך הדחוף בקביעת תקנות לחוק, ולמרות הבטחות נציגי משרד הביטחון כי הכללים נמצאים בשלב אחרון של גיבוש.
- בספטמבר 2010 פורסם תזכיר חוק "גלי צה"ל" ולפיו מוצע להפוך את הוראת השעה לחוק קבוע, אך מאז לא חלה התקדמות בנושא. בדברי ההסבר לתזכיר נכתב כי במקביל לקידומה של הצעת חוק זו החלו מחדש הליכי התקנת תקנות לקביעת הכללים האמורים ובמקביל גם ננקטים צעדים מעשיים להקמת ועדת הפיקוח. עם זה, עד היום לא חלה כל התקדמות בחקיקת החוק.
- פעילותה העיקרית של ועדת "גלי צה"ל" היא אישור לוח השידורים העונתי של "גלי צה"ל" בלבד, ולשם כך היא מתכנסת פעמיים עד שלוש בשנה. בשש שנים האחרונות הוועדה אישרה את כל לוחות השידורים. מעדויות יו"ר הוועדה לשעבר עולה כי הערות הוועדה והארותיה על לוח השידורים מצאו אוזן קשבת בהנהלת "גלי צה"ל".
- ועדת "גלי צה"ל" אינה מאשרת את לוח השידורים של גלגל"צ ואינה עוסקת ברשימת השמעות השירים ("פלייליסט") בגלגל"צ, שכן לדעת אנשי רשות השידור עריכת פרטנות של שידורים אינה בתחום סמכותה.
- ועדת "גלי צה"ל" אינה משמשת כתובת לפניות ותלונות של מאזינים על השידורים ב"גלי צה"ל". הכתובת לפניות כאמור היא הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל". בשנים 2007–2011 הוגשו לנציב פניות הציבור ב"גלי צה"ל" כ-2,400 תלונות. התלונות הספורות על "גלי צה"ל" שהופנו לממונה על פניות הציבור ברשות השידור הועברו לממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל".
- בדיוני ועדת הכלכלה של הכנסת עלה הצורך להסדיר את מעמדו ואת סמכויותיו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל". בדיון שהתקיים ביוני 2011 הציע יו"ר הוועדה חה"כ כרמל שאמה הכהן לאמץ את מנגנון נציב פניות הציבור של הרשות השנייה ב"גלי צה"ל", וקצין חינוך ראשי התבקש על-ידי חברי הוועדה לפעול לחיזוק מעמדו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל" ולרציע לוועדה דרכי פעולה בתחום זה בתוך חודשים אחדים. גם הוועדה לבחינת מבנה "גלי צה"ל" בראשות דני יתום המליצה לקבע את מעמדו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל" ולקבוע שזה יהיה עיסוקו היחיד.
- על-פי החלטת הממשלה במאי 2011 הוקמה ועדה לבחינת המבנה והמעמד של "גלי צה"ל". בראש הוועדה עמד האלוף (במיל') דני יתום. המלצות הוועדה הוגשו לשר הביטחון, אך עדיין לא הונחו על שולחן הממשלה ולא פורסמו בציבור, מלבד פרסום מינורי בכלי התקשורת, למרות ההחלטה כי יוגשו לממשלה ב-15 בדצמבר 2011.
- המלצות ועדת יתום לבחינת המעמד והמבנה של "גלי צה"ל": (1) השארת הפיקוח על "גלי צה"ל" ברשות השידור; (2) אימוץ טיוטות הכללים הקיימות לביצוע סעיף 48 לחוק רשות השידור וחוק "גלי צה"ל"; (3) קיבוע מעמדו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל"; (4) עיגון נושא התשדירים ב"גלי צה"ל" בחקיקה ראשית; (5) מינוי מפקד "גלי צה"ל" על-ידי שר הביטחון משלושה-ארבעה מועמדים שיאותרו על-ידי ועדת איתור לכהונה קבועה של ארבע-חמש שנים.

- שר הביטחון החליט על הקמת מועצה מייעצת ליד מפקד "גלי צה"ל", בראשות שופט בדימוס, שתשמור על שידור מאוזן ותסייע למפקד התחנה בקבלת החלטות קרדינליות. נציין כי חברי ועדת יתום היו חלוקים בדבר הצורך בהקמת מועצה מייעצת ליד מפקד "גלי צה"ל".

1. "גלי צה"ל" – רקע¹

"גלי צה"ל" היא תחנת הרדיו של צה"ל. התחנה הוקמה בשנת 1950 ומשדרת תכנים צבאיים ואזרחיים המיועדים לחיילים ולאזרחים. בשנת 1994 הוקמה לגל"צ, תחנה המשדרת מוזיקה ודיווחי תנועה, שהיא חלק בלתי נפרד מהתחנה הצבאית.

"גלי צה"ל" היא יחידה צבאית בצה"ל שבראשה עומד מפקד בדרגת תת-אלוף הכפוף לקצין חינוך ראשי שתחת פיקודו של ראש אכ"א. שר הביטחון ממנה את מפקד התחנה מכמה מועמדים שהמליצה עליהם ועדת איתור מקצועית. למינוי לא נדרש אישור הממשלה. תקופת כהונתו של מפקד "גלי צה"ל" אינה מוגבלת בזמן.

הסדרת פעילות התחנה כ**יחידה צבאית** קבועה בהוראות הפיקוד העליון של צה"ל² ובפקודת הארגון של התחנה.³ התחנה ממומנת מתקציב משרד הביטחון ומכספים המשולמים בעבור תשדירי החסות והשירות המשודרים בה.

בשנות ה-70 של המאה הקודמת החלה "גלי צה"ל" בתהליך של "אזרוח", שבמסגרתו גדל מספר האזרחים העובדים בתחנה בד בבד עם הגדלת היקף התוכניות הלא-צבאיות, שהן עוגן מרכזי בלוח השידורים של התחנה. יצוין כי לוח השידורים של "גלי צה"ל" מאושר על-ידי מפקד התחנה, שהוא העורך הראשי שלה, ועל-ידי ועדת "גלי צה"ל" של רשות השידור.

מתמנת מצב זו עולה כי שני גורמים מפקחים על התכנים המשודרים ב"גלי צה"ל" – ובגלגל"צ – גורם צבאי וגורם אזרחי; הגורם הצבאי הוא קצין חינוך ראשי, המפקח על התוכניות הצבאיות בתחנה, והגורם האזרחי הוא ועדת "גלי צה"ל" של רשות השידור, המפקחת על התוכניות הלא-צבאיות⁴ בתחנה, מכוח סעיף 48 לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965. כאמור, מסמך זה מתמקד בפעילות של ועדה זו.

¹ ראו: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [תחנת "גלי צה"ל" – היבטים שונים של פעילותה](#), כתבה אוריאנה אלמסי, פברואר 2011, באתר האינטרנט של הכנסת.

² הוראות הפיקוד העליון (הפ"ע), הפקודות הכלליות שהרמטכ"ל מוציא, באישור שר הביטחון, ומפורטות בהן פקודות הקשורות לארגון הצבא, למינהל, למשטר ולמשמעת שבו ולהבטחת פעילותו התקינה. כאשר יש סתירה בין פקודות המטה הכללי או פקודות כלליות אחרות, יועדפו הוראות הפיקוד העליון; מתוך: [המילון למונחי צה"ל](#), הוצאת אג"ם תוה"ד, תשנ"ח, עמ' 127.

³ פקודת ארגון (פא"ר) – מסמך ארגוני המפרט את ייעודה של מסגרת ארגונית בצה"ל, את תפקידה, את מעמדה ואת מסגרת הפעילות שלה. זוהי האסמכתה החוקית לפעילותה מרגע הקמתה ועד לביטולה, והיא תקפה רק לאחר אישור הגורם המוסמך. שם, עמ' 509.

⁴ הגדרת תוכנית צבאית ותוכנית לא צבאית ראו במסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת [תחנת "גלי צה"ל" – היבטים שונים של פעילותה](#), כתבה אוריאנה אלמסי, פברואר 2011, באתר האינטרנט של הכנסת.

2. הכפפת "גלי צה"ל" לפיקוח רשות השידור – רקע היסטורי

עם הקמת "גלי צה"ל", בראשית שנות ה-50, התנגדו ראשי שירות השידור (כך כונה בעבר השידור הממלכתי בישראל) להקמת תחנת רדיו צבאית, בטענה שמדובר בכפילות ובבזבוז משאבים: "עוד טרם הונח היסוד של ממש למפעל שידור אחד, זה של המדינה כולה, וכבר קם לו יריב ורועץ... זאת היא הקללה הרובצת על העם הזה, שסופו (של השידור הממלכתי – א.א.) התפוררות גם כשעוטפים אותו בטלית שכולה תכלת".⁵ חרף התנגדות זו החליט ראש הממשלה דאז, דוד בן-גוריון, על הקמת "גלי צה"ל", ובהודעת הממשלה נכתב: "הממשלה החליטה בישיבתה ביום כ"ח באלול תשי"י (7 בספטמבר 1950) לאשר הקמת שירות שידור לצה"ל בתיאום עם "קול ישראל" לשנת ניסיון אחת".⁶

סוגיית התיאום בין "גלי צה"ל" ל"קול ישראל" עלתה בדיוני הכנסת 13 שנה לאחר הקמת "גלי צה"ל", עם הנחת הטיוטה הראשונה לחוק רשות השידור בשנת 1963, כאשר נדון סעיף 47 להצעה, שלפיו החוק לא יחול על שידורים מתחנות צבאיות.⁷

בעקבות ההתנגדות לסעיף זה החליטה הממשלה ב-16 ביוני 1963 על הקמת ועדת שרים לתיאום בין שידורי "קול ישראל" ו"גלי צה"ל",⁸ בראשות שר החינוך דאז, אבא אבן.⁹ ועדת אבן המליצה כי: (1) סמכויות רשות השידור תחולנה, בחלקי השידור שאינם צבאיים, גם על "גלי צה"ל"; (2) רשות השידור תפעל למניעת כפילויות בין שידורי "קול ישראל" לבין שידורי "גלי צה"ל"; (3) יש לייפות את כוחו של ראש הממשלה להציע לכנסת תיקון מתאים לסעיף 47 להצעת חוק רשות השידור, התשכ"ג-1963.¹⁰

הרמטכ"ל דאז, צבי צור, הסתייג מההמלצות בדבר הכפפת "גלי צה"ל" לרשות השידור, אף שהן היו מקובלות על נציג המטכ"ל בוועדה. לטענתו, "גלי צה"ל" היא תחנה צבאית, שבראשה עומד קצין בדרגת רס"ן – שכפיפותו ברורה; הוא כפוף לקצין חינוך ראשי – מעליו ראש אכ"א, מעליו הרמטכ"ל ושר הביטחון, ולא ייתכן שעל גוף צבאי (ולו גם תחנת שידור) יהיו שני גופים שנותנים פקודות. בצה"ל הנחיה פירושה פקודה". נוסף על כך טען צור: "יש ויכוח אין-סופי מהו שידור לא צבאי... ותמיד ירצה 'קול ישראל' למנוע בעזרת רשות השידור מ"גלי צה"ל" לשדר דברים שהוא רוצה לעסוק בהם".¹¹ תחת זאת הציע הרמטכ"ל צור שאם יהיו לרשות השידור טענות כלפי "גלי צה"ל", היא תוכל להביא בפני שר הביטחון כהערות בלבד, ולא כפקודות והנחיות, ושר הביטחון יבחן אותן ויחליט אם יש מקום לתיקון, או שיביא את הנושא לדיון בוועדת השרים לביטחון.¹²

⁵ ד"ר מ' סוליאלי, מנהל שירות השידור, מכתב, 13 באוגוסט 1950 (גנזך המדינה). הנמען אינו ידוע.

⁶ מזכיר הממשלה, מכתב לראש שירותי הביטחון ולמנהל שירות השידור, 19 בספטמבר 1950 (גנזך המדינה).

⁷ הטיוטה הראשונה של חוק רשות השידור, התשכ"ג-1963, הונחה על שולחן הכנסת ב-17 ביוני 1963 (ארכיון הכנסת).

⁸ מתוך פרוטוקול ישיבת מליאת הכנסת, מס' 260 של הכנסת החמישית, 18 ביוני 1963 (ארכיון הכנסת).

⁹ חברי הוועדה: שר הדואר אליהו ששון; שר הסעד יוסף בורג; שר החקלאות משה דיין, שר העבודה יגאל אלון וקצין חינוך ראשי סא"ל מרדכי בראון (נציג מטכ"ל). ראו: החלטת הממשלה מס' 493, 16 ביוני 1963 (גנזך המדינה). ישיבתה הראשונה של הוועדה היתה ב-15 בספטמבר 1963.

¹⁰ ראו: מזכירות הממשלה ומזכיר הוועדה מיכאל ניר, מכתב לסגן ראש הממשלה ואחרים, 11 בספטמבר 1963.

¹¹ המלצות ועדת השרים לתיאום בין תוכניות "גלי צה"ל" לתוכניות "קול ישראל", הוגשו לממשלה ב-29 באוקטובר 1963 (גנזך המדינה).

¹² המשנה למנכ"ל משרד ראש הממשלה, מכתב למנהל לשכת ראש הממשלה, 10 בנובמבר 1963 (גנזך המדינה).

¹² מסמך של הרמטכ"ל בנושא "גלי צה"ל", 24 בנובמבר 1963 (גנזך המדינה).

חודשים אחדים לאחר מכן, בינואר 1964, החליטה הממשלה שלרשות השידור יהיו סמכויות בכל הקשור לתוכניות הלא-צבאיות ב"גלי צה"ל"; הנהלת "גלי צה"ל" תוכל לערער בפני שר הביטחון על החלטות רשות השידור, והחלטתו בעניין תהיה סופית. הממשלה החליטה גם שהרשות תפעל למניעת כפילות בין שידורי "קול ישראל" לשידורי "גלי צה"ל".

בסופו של דבר בוטל סעיף 47 בנוסח הסופי של הצעת חוק רשות השידור, שכאמור קבע כי החוק לא יחול על תחנות צבאיות, ובמקומו נוסף לנוסח הסופי סעיף 48, שעוסק במפורש ב"גלי צה"ל". חה"כ דאז משה אונא, יו"ר הוועדה שדנה בהצעת החוק, הסביר את מהותו של סעיף זה: "סעיף 48 הוא סעיף חדש, שבא לספק את הדרישה שהושמעה, להטיל גם על שידורי צה"ל הכלליים את הזיקה לרשות השידור. הוועדה מצאה שיש צורך להבטיח את התיאום בין השידורים האלה ובין השידורים של 'קול ישראל', וקבעה שלרשות השידור יהיו לגבי 'גלי צה"ל', בכל הנוגע לתוכניותיו הלא-צבאיות, אותן הסמכויות שיש לה לגבי רשות השידור, והיא תמלא לגבי תוכניות כאמור את אותם התפקידים. לשם התיאום קבענו שהמפקד הממונה על 'גלי צה"ל' ישתתף, בזכות דעה מייצגת, בישיבות הוועד המנהל. כמו כן קבענו שיש לו רשות לערור על החלטות מוסדות הרשות שנוגעות לתוכניות הלא-צבאיות של צה"ל, והערר הזה יובא להכרעתם המשותפת של ראש הממשלה ושר הביטחון. בדרך זו הבטחנו את הקשר והתיאום שבין 'גלי צה"ל' ובין רשות השידור ו'קול ישראל'. התיאום והקשר נראים לנו רצויים, ואולי אף הכרחיים".¹³

3. החוקים שמכוחם ועדת "גלי צה"ל" פועלת, ומידת יישומם

ברשות השידור פועלת ועדת "גלי צה"ל", שחבריה נבחרים מקרב חברי מליאת הרשות, על-פי סעיף 12(ג) לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965 (להלן: חוק רשות השידור).¹⁴ כאמור, הוועדה אחראית לתוכניות הלא-צבאיות המשודרות ב"גלי צה"ל" ולתשדירי השירות והחסות המשודרים בה. פעילות הוועדה מוסדרת בשני חוקים: סעיף 48 לחוק רשות השידור, וחוק "גלי צה"ל" – שידורי צבא-הגנה לישראל – תשדירי שירות וחסות, התשס"ה-2005 (הוראת שעה). כפי שיוצג להלן, שני החוקים האמורים קובעים ששר הביטחון והשר הממונה על רשות השידור יקבעו כללים או תקנות שייצקו תוכן לפעילות הוועדה, אך עד היום לא הסתיים התהליך לגיבוש ולאישור הכללים והתקנות הללו.

3.1. סעיף 48 לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965

סעיף 48 לחוק רשות השידור, המסדיר את פעילותה של ועדת "גלי צה"ל", קובע בין השאר כי:

"(ב) לרשות יהיו לגבי 'גלי צה"ל'... בכל הנוגע לתוכניותיו הלא-צבאיות, אותן הסמכויות שיש לה לגבי שידורי הרשות, והיא תמלא לגבי תוכניות כאמור אותם תפקידים.

(ג) סדרי הפיקוח על התוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל" ייקבעו במסגרת הכללים שהוועד המנהל מוסמך לקובעם על-פי סעיף 33, אולם השר לא יאשר את הכללים החלים על "גלי צה"ל" אלא לאחר התייעצות עם שר הביטחון.

(ד) מי ששר הביטחון מינהו למפקד "גלי צה"ל" או הסמיכו לכך... יוזמן להשתתף בזכות דעה מייצגת בישיבות הוועד המנהל ויפעל בהתאם להחלטות והנחיות הוועד המנהל לגבי התוכניות הלא-צבאיות

¹³ מתוך דבריו של חה"כ לשעבר משה אונא, שעמד בראשות הוועדה המשותפת לוועדת החינוך ולוועדת החוקה של הכנסת, שדנה בחוק רשות השידור. ראו: פרוטוקול מס' 456 של הכנסת החמישית, 8 במרס 1965 (ארכיון הכנסת).

¹⁴ סעיף 12(ג) לחוק רשות השידור קובע: "המליאה רשאית להקים ועדות מתוך חבריה ולאצול להן מסמכויותיה בעניינים שיפורשו בהחלטת המליאה...". מכוח סעיף זה מונו ועדות שונות, ובהן ועדת הרדיו, ועדת ביקורת, ועדת אתיקה ועוד.

של "גלי צה"ל".

(ה) המפקד רשאי לערור על כל החלטה של מוסדות הרשות הנוגעת לתוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל".

הערר יוגש באמצעות שר הביטחון להכרעתם המשותפת של השר (הממונה על רשות השידור) ושר הביטחון; היה הערר נגד החלטה להפסיק תוכנית קבועה של "גלי צה"ל", או נגד החלטה לשדר תוכנית חד-פעמית של "גלי צה"ל" – רשאי שר הביטחון לעכב את ביצוע החלטה עד להכרעה בערר".

כבר לפני יותר מעשר שנים הוכנה טיוטת כללים להסדרת עבודתה של ועדת "גלי צה"ל" לפיקוח על התוכניות הלא-צבאיות של התחנה, כפי שנדרש בסעיף 48(ג) האמור, לחוק רשות השידור. את הכללים ניסחו חברי ועדת "גלי צה"ל" דאז, בראשות פרופסור אלי פולק, בשיתוף עם תא"ל (מיל') זאב דרורי, שכהן באותה עת כמפקד התחנה.¹⁵ הכללים התקבלו בפברואר 1999 פה-אחד על-ידי חברי הוועדה, ולפיהם:

1. מליאת רשות השידור תמנה ועדה של שבעה מחבריה ותאצול לה מסמכויותיה לפי סעיפים 12(ג) ו-48 לחוק רשות השידור.
2. לא ימונה לחבר הוועדה ולא ישמש חבר הוועדה מי שהוא חבר בוועדת תוכניות רדיו של המליאה.
3. הרכב הוועדה ישקף ככל האפשר את מגוון הדעות הרווחות בציבור כפי שהן מיוצגות במליאה.
4. תקופת כהונתו של חבר הוועדה לא תעלה על תקופת כהונתו כחבר המליאה.
5. הוועדה תשתף את מפקד "גלי צה"ל" דרך קבע בישיבותיה, בזכות דעה מייצגת.
6. הוועדה תפקח על התוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל".
7. הוועדה תאשר את לוח השידורים העונתי, בלי לגרוע מסמכותה להחליט מדי פעם בפעם על משדר מסוים מכל בחינתו.
8. הצעה לשינויים בלוח השידורים תוצג בפני הוועדה בידי מפקד "גלי צה"ל", ותובא לאישורה.
9. בהחלטותיה תפעל הוועדה על בסיס העקרונות והתפקידים שנקבעו לרשות בסעיף 3 לחוק ועל בסיס כללי האתיקה הנהוגים ברשות, שאישר הוועד המנהל, ככל שהם ישימים לשידורי "גלי צה"ל".
10. מפקד "גלי צה"ל" ידווח לוועדה, על-פי דרישתה, על התוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל" מכל בחינותיהן.
11. חברי הוועדה יקבלו עותק מלוח השידורים העונתי של "גלי צה"ל".

כללים אלו אושרו על-ידי הוועד המנהל של רשות השידור בנובמבר 1999,¹⁶ וכחודשיים לאחר מכן, בינואר 2000, הועברו לאישורו הסופי של ראש הממשלה ושר הביטחון דאז, אהוד ברק,¹⁷ אך עד היום, 11 שנים לאחר מכן, הם לא אושרו.¹⁸ לדברי עו"ד ישי יודקביץ' מהמחלקה המשפטית של משרד הביטחון,

¹⁵ פרופסור אלי פולק, לשעבר יו"ר ועדת "גלי צה"ל" וכיום מנכ"ל האגודה לזכות הציבור לדעת, פגישה, 13 בספטמבר 2011.

¹⁶ הכללים אושרו לראשונה על-ידי הוועד המנהל של רשות השידור ב-18 באפריל 1999, ומשרד המשפטים אישר את ניסוחם הסופי ב-27 ביולי 1999. מתוך פרוטוקול ישיבת ועדת "גלי צה"ל", 19 ביולי 1999.

¹⁷ מתוך פרוטוקול ישיבת ועדת "גלי צה"ל", 21 בדצמבר 1999.

¹⁸ פרופסור אלי פולק, מנכ"ל האגודה לזכות הציבור לדעת, יו"ר ועדת "גלי צה"ל" בשנים 1998-2000, שיחה, 13 בספטמבר 2011, וכן עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 18 בינואר 2011.

הצעת כללי רשות השידור אומנם הועברה בשנת 1999 לאישור שר הביטחון, "אך התהליך לא אושר ואין תיעוד לגבי הסיבות לכך".¹⁹

בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת בשנת 2010 ציין סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, עו"ד תומר קרני, כי לעניין הפיקוח של ועדת "גלי צה"ל" על לוחות המשדרים ב"גלי צה"ל" טרם הותקנו התקנות.²⁰ באותו דיון הטיל מפקד "גלי צה"ל" לשעבר תא"ל יצחק טוניק את האשמה באי-תפקודה של ועדת "גלי צה"ל" על דרכי ההתנהלות של רשות השידור. בתגובה על דבריו אמרה היועצת המשפטית של ועדת הכלכלה עו"ד אתי בנדלר כי "אין לתלות את האשמה בכך שאין תקנות בזה שמליאת רשות השידור בשנה האחרונה לא מתפקדת או לא מונו פרסונות חדשות למליאת רשות השידור...".²¹

3.2. חוק "גלי צה"ל" – שידורי צבא-הגנה לישראל – תשדירי שירות וחסות, התשס"ה-2005 (הוראת שעה)

כאמור, ועדת "גלי צה"ל" אחראית בין השאר לתשדירי החסות והשירות ב"גלי צה"ל", מכוח חוק "גלי צה"ל" – שידורי צבא-הגנה לישראל – תשדירי שירות וחסות, התשס"ה-2005 (הוראת שעה).

על-פי סעיף 5(א) לחוק זה (להלן: חוק "גלי צה"ל"), על שר הביטחון והשר הממונה על חוק רשות השידור למנות ועדת פיקוח שתפקידה לפקח על השידור של תשדירי חסות ושירות ב"גלי צה"ל", לפי הוראות החוק. חברי ועדת הפיקוח ימונו מקרב חברי מליאת רשות השידור.²² **בהתאם לסעיף 4 לחוק, על שר הביטחון לקבוע הוראות לעניין יישום חוק זה, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור ועם ועדת הפיקוח. לפי סעיף 8(ג) לחוק, כל עוד לא מונתה ועדה זו יקבע השר את התקנות מכוח סעיף 4 האמור בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור ועם ועדת "גלי צה"ל".**²³

חוק "גלי צה"ל" התקבל בכנסת בשנת 2005 כהוראת שעה לתקופה של שנתיים מיום תחילתו, כדי לבחון את יישומו. בשנת 2007 הוארך תוקף הוראת השעה בשלוש שנים, בשנת 2010 הוארך תוקפה בשנה, ולאחרונה, ביוני 2011, הוארך תוקף הוראת השעה בשנה נוספת. החוק מסדיר את נושא שידור תשדירי השירות ושידורי החסות ב"גלי צה"ל" ואת הפיקוח על שידורים אלה. הוא נחקק בעקבות עתירה שהוגשה על-ידי כמה תחנות רדיו אזוריות נגד מפקד "גלי צה"ל" ואחרים,²⁴ ובמסגרת הדיונים בעתירה המליץ בית-המשפט העליון להסדיר את הנושא בחקיקה ראשית.

כאמור, החוק מסמך את שר הביטחון להתקין תקנות במטרה להסדיר את הכללים לשידורי החסות ולתשדירי השירות, אך התקנות האלה לא הותקנו עד היום, ונראה שהדבר גורם קשיים ביישום החוק ומוועדת "גלי צה"ל" נמנעת האפשרות למלא את תפקידה כנדרש בחוק.

¹⁹ עו"ד ישי יודקביץ, מנהל בכיר במחלקה המשפטית של משרד הביטחון, מכתב, 3 באוקטובר 2011.

²⁰ ועדת הכלכלה של הכנסת, פרוטוקול מס' 225, הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל (שידורי חסות ותשדירי שירות) (הוראת שעה)(תיקון מס' 3) התש"ע-2010, 10 במאי 2010.

²¹ שם.

²² סעיף 5(ב) לחוק: ועדת הפיקוח תהיה בת שלושה עד חמישה חברים, שימונו מקרב החברים במליאת רשות השידור, ובלבד שלא ימונה לוועדת הפיקוח מי שחבר בוועדה שהקימה מליאת רשות השידור לפי סעיף 12(ג) לחוק רשות השידור אשר תפקידה לעסוק בתחום הרדיו ברשות השידור.

²³ לשון סעיף 8(ג) לחוק "גלי צה"ל": "כל עוד לא מונתה ועדת הפיקוח לפי הוראות סעיף 5, יקבע השר את התקנות לפי סעיף 4 בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור, ועם הוועדה שהקימה מליאת רשות השידור לפי סעיף 12(ג) לחוק רשות השידור, אשר תפקידה לפקח על התוכניות הלא-צבאיות של 'גלי צה"ל' כמשמעותן בסעיף 48 לחוק האמור".

²⁴ בג"ץ 1551/02 רדיו "קול רגע", שידורי העמקים" בע"מ ואחרים נגד מפקד "גלי צה"ל" ואחרים. העתירה נמחקה לאחר חקיקת חוק "גלי צה"ל".

עיקר הטענות על אי-הסדרת הנושא נשמעו בדיוני ועדת הכלכלה של הכנסת בבואה להצביע על הארכת תוקף הוראת השעה. בדיון בוועדה בשנת 2007 ציינה היועצת המשפטית של הוועדה עו"ד אתי בנדלר: "טרם הספיקו השרים לבצע את הוראת החוק ולמנות את ועדת הפיקוח, שתפקידה לפקח על שידורי חסות ותשדירי שירות בגלי צה"ל...".²⁵ שלוש שנים אחר כך, בדיון של הוועדה בשנת 2010, ציין סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, עו"ד תומר קרני, כי התקנות לחוק "גלי צה"ל" עדיין לא הותקנו.²⁶ עו"ד אתי בנדלר הוסיפה כי "העובדה ששר הביטחון לא מתקין תקנות להסדרת הפיקוח על "גלי צה"ל" כפי שנדרש בחוק עלתה כבר בדיונים קודמים של הוועדה... וכל אלו לא נעשו. נשלחו כבר הערות. בעבר הופנתה תשומת הלב לכך שתקנות לא הותקנו, מה שאני מנסה לומר הוא שאין חדש תחת השמש. אנחנו ממחזרים דיונים שנעשו בעבר". במענה על כך אמר היועץ המשפטי של משרד הביטחון, עו"ד ישי יודקביץ': "אני חייב לומר שבחמש השנים האחרונות נעשו כמה סבבים ברמת הפקידים לגבי גיבוש תקנות. יש לנו כרגע מסמך שאני חושב שהוא סגור בדרג הפקידים".²⁷

בספטמבר 2010 פורסם תזכיר חוק "גלי צה"ל" (ביטול הוראת שעה ותיקון מס' 4), התשע"א-2010, המציע להפוך את חוק "גלי צה"ל" מהוראת שעה לחוק קבוע. בדברי ההסבר לתזכיר נכתב: "במקביל לקידומה של הצעת חוק זו החלו מחדש הליכי התקנת תקנות לקביעת הכללים האמורים שמיושמים הלכה למעשה במסגרת פקודות הצבא... במקביל גם ננקטים צעדים מעשיים להקמת ועדת הפיקוח כאמור בסעיף 5 לחוק".²⁸

בדיון נוסף בוועדת הכלכלה של הכנסת, ביוני 2011, ציין עו"ד יודקביץ' כי משרד הביטחון לא הגיע להסדר כפי שהבטיח במאי 2010, היות ש"הממשלה התחרטה מספר פעמים על הצעת החוק". בתגובה אמרה עו"ד אתי בנדלר: "כדי לוודא שאכן התשדירים שמשודרים בתחנה עומדים במתווה שהמחוקק קבע במסגרת אותה הצעת חוק מתקיימת הוראה אחרת, שלצערי שר הביטחון התעלם ממנה עד כה, למרות שהוועדה הזאת הזכירה לו, ולא פעם אחת, את קיומה. סעיף 4 לחוק "גלי צה"ל" קובע ש"השר בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור ועם ועדת הפיקוח יקבע הוראות לעניין התנאים לשידור שידורי חסות ותשדירי שירות בגלי צה"ל... "יקבע" – זה כמובן ייקבע בתקנות... **ויש גם הוראת שאומרת מי תשמש כוועדת פיקוח, כל עוד לא הוקמה ועדת הפיקוח.** ובכן, הוראות לא נקבעו, תקנות לא הובאו לאישור ועדת הכלכלה, אבל הדברים ממשיכים להתנהל... עד כה עבודה כזאת למיטב ידיעתי לא נעשתה, ואני שומעת עכשיו שהממשלה הטילה על שר הביטחון פעם נוספת לעשות עבודה זו".²⁹

מרשות השידור נמסר כי כל הניסיונות של נציגי הרשות להניע את שר הביטחון למנות ועדת פיקוח כפי שחוק "גלי צה"ל" דורש לא נשאו פרי. גם הצעתו של מר דוד נוימן, לשעבר יו"ר ועדת "גלי צה"ל", למנות את ועדת "גלי צה"ל" שתשמש כוועדת תשדירי חסות לא נענתה.³⁰ בתגובה על כך טוען עו"ד יודקביץ' ממשרד הביטחון כי "נעשו ניסיונות למנות ועדת פיקוח על-ידי הגעה להסכמות בין שני השרים הממנים,

²⁵ ועדת הכלכלה של הכנסת, פרוטוקול מס' 272, [הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל – שידורי חסות ותשדירי שירות, התשס"ז-2007](#), 11 ביוני 2007, באתר האינטרנט של הכנסת.

²⁶ ועדת הכלכלה של הכנסת, פרוטוקול מס' 225, [הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל \(שידורי חסות ותשדירי שירות\) \(הוראת שעה\) \(תיקון מס' 3\) התש"ע-2010](#), 10 במאי 2010, שם.

²⁷ שם.

²⁸ מתוך דברי ההסבר לתזכיר חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל (ביטול הוראת שעה ותיקון מס' 4), [התשע"א-2011](#), פורסם ב-20 בספטמבר 2010.

²⁹ ועדת הכלכלה, פרוטוקול מס' 556, [הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל \(שידורי חסות ותשדירי שירות\) \(הוראת שעה\) \(תיקון מס' 4\)](#), 27 ביוני 2011, באתר האינטרנט של הכנסת.

³⁰ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 באוגוסט 2011.

אך מסיבות שעיקרן בתחלופה הגבוהה של השרים הממונים על ביצוע חוק רשות השידור וחילופי גברי במליאת רשות השידור עד לשנה האחרונה הדבר נמנע".

אשר להצעתו של מר נוימן השיב עו"ד יודקביץ': "ועדת 'גלי צה"ל' אינה זקוקה לאישורו של שר הביטחון כדי להפעיל את סמכויות הפיקוח המוקנות לה מכוח חוק 'גלי צה"ל' משנת 2005. לצערנו רשות השידור לא הפעילה את סמכויותיה על-פי חוק זה.³¹ נציין כי לא היתה מניעה מצד מערכת הביטחון בעניין זה, הקבוע, כאמור, בחוק".³²

במענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא השיב עו"ד ישי יודקביץ': "כבר לפני כמה שנים גובש מסמך תקנות ראשוני, המצוי עדיין בתהליכי התייעצות עם רשות השידור, ולפיכך אין אפשרות להעבירו לכנסת טרם מיצוי ההליכים בתוך משרד הביטחון ומול רשות השידור". לדבריו, "נעשו כמה סבבים של התייעצויות עם רשות השידור לגבי מסמך תקנות, אך זה לא הושלם. האחרון בהם היה לפני כמה חודשים, ובעקבות מינוי ועדת יתום לבחינת המעמד והמבנה של 'גלי צה"ל' (ראו להלן פרק 7) הוחלט להמתין עם המשך גיבוש התקנות עד ללמידת המלצות הצוות".³³

לדברי עו"ד רות בר, עוזרת שר הביטחון, הפיקוח על תשדירי השירות והחסות ב"גלי צה"ל" מתקיים בפועל גם כיום ומעוגן בהוראת משרד הביטחון ובפקודת מטכ"ל. טיוטת התקנות בעניין זה הוכנה על-ידי היועץ המשפטי של משרד הביטחון ונמצאת בימים אלו בליטוש סופי.³⁴ אף שלא גובשו תקנות, לדבריה, בהוראת משרד הביטחון שכותרתה "מכירת תשדירי שירות / חסות והתקשרויות עבור 'גלי צה"ל'" נקבע כי: "ב'גלי צה"ל' תפעל ועדה בראשות מפקד 'גלי צה"ל' ונציג של אגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים (אמו"ן), שתקבע מדיניות וקריטריונים לתוכני תשדירי השירות / שידורי החסות, וזו תקבע נוהל פנימי ב'גלי צה"ל' לאישור תוכנם של תשדירי השירות / שידורי החסות, וראש היחידה הכלכלית ב'גלי צה"ל', יחד עם היועץ המשפטי של התחנה, יבחנו את תוכנה של כל בקשה לתשדיר טרם שידורו".³⁵ בפקודת מטכ"ל³⁶ נקבע שכל שידור של תשדירי שירות וחסות ב"גלי צה"ל" מצריך אישור מפקד התחנה לאחר שקיבל המלצה של המנהל הכלכלי השיווקי וחוות דעת של היועץ המשפטי. עוד נקבע בפקודה כי ועדת החסויות³⁷ תתכנס אחת לחצי שנה, תפקח על התשדירים ב"גלי צה"ל", תפיק לקחים ממקרים בעייתיים ותתווה מדיניות כללית לגבי שידורי תשדירים כאמור בעתיד.

³¹ הכוונה לסעיף 8(ג) לחוק "גלי צה"ל" המפורט לעיל.

³² עו"ד ישי יודקביץ', מנהל בכיר במחלקה המשפטית של משרד הביטחון, מכתב, 3 באוקטובר 2011.

³³ שם.

³⁴ עו"ד רות בר, עוזרת שר הביטחון, מכתב, 23 באוקטובר 2011.

³⁵ הוראת משרד הביטחון מס' 41.14, מכירת תשדירי שירות / חסות והתקשרויות עבור 'גלי צה"ל', פורסמה ב-25 בפברואר 2007.

³⁶ ראו: פקודת מטכ"ל 33.0147, פרסומת מסחרית בצה"ל, תשדירי שירות וחסות ב'גלי צה"ל', 1 במאי 1985, סעיפים: 10; 14; 18 ו-19 (סעיף 18 נכנס לתוקף ב-30 באפריל 2009).

³⁷ חברי ועדת החסויות: מפקד "גלי צה"ל", המנהל הכלכלי של "גלי צה"ל", קצין ארגון ב"גלי צה"ל", קצין תקציבים ב"גלי צה"ל", נציג קצין חינוך ראשי והיועץ המשפטי של "גלי צה"ל".

4. פעילותה של ועדת "גלי צה"ל"

ועדת "גלי צה"ל" היא אחת מוועדות רשות השידור, שפועלות מתוקף חוק רשות השידור. ועדות אחרות הן: ועדת כספים; ועדת ביקורת; ועדת טלוויזיה; ועדת רדיו; ועדת אתיקה; ועדת אינטרנט ועוד.³⁸ חברי הוועדה ויושב-הראש שלה מתמנים מקרב חברי המליאה, ולמינויים דרוש אישור המליאה.³⁹ חבר ועדת "גלי צה"ל" אינו רשאי לכהן במקביל בוועדות תוכן אחרות של רשות השידור, בשל חשש לניגוד עניינים.⁴⁰ ועדת "גלי צה"ל" הנוכחית נבחרה באפריל 2011; בראשה עומדת הגב' גאולה אבידן, וחבריה הם: יוסי דרמר, ילנה זינשטיין וד"ר בלהה כהנא.⁴¹ לכל ועדות הרשות יש נוהלי עבודה פנימיים,⁴² וכיום אין נוהל ייחודי שעל-פיו ועדת "גלי צה"ל" פועלת. בחודשים האחרונים החל יו"ר רשות השידור בגיבוש נוהל עבודה חדש לוועדה, שטרם הושלם.⁴³ כאמור, נראה כי אי-הסדרת הכללים והתקנות לפי חוק רשות השידור וחוק "גלי צה"ל" אינו מאפשר לוועדה למלא את תפקידה כנדרש.

ככלל, ועדת "גלי צה"ל" מתכנסת פעמיים-שלוש בשנה לאישור לוח השידורים העונתי של "גלי צה"ל".⁴⁴ זוהי למעשה פעילותה העיקרית, ובזה מתבטא הפיקוח שלה על השידורים הלא-צבאיים בתחנה, היות שהיא שואבת את סמכויותיה מסמכויות מליאת רשות השידור שנקבעו בסעיף 13(ג) לחוק: "לאשר את מסגרת תוכניות השידורים השנתית ולאשר את המערכת העונתית של השידורים, בלי לגרוע מסמכותה להחליט מדי פעם בפעם על משדר מסוים מכל בחינותיו".⁴⁵

הוועדה אינה מאשרת את לוח השידורים של גלגל"צ. לדברי מר דוד נוימן, לשעבר יו"ר הוועדה, אין עניין מהותי בלוח השידורים של גלגל"צ שמצריך דיון ואישור.⁴⁶ בשנת 2009 הוגשה עתירה לבג"ץ בדרישה להסדיר בחקיקה את פעילות גלגל"צ והפיקוח על התכנים המשודרים בה.⁴⁷ העתירה נדחתה נוכח הודעת משרד הביטחון כי נחתמה הוראת פיקוד עליון שעוסקת בהסדרת פעילות גלגל"צ. אשר לפיקוח על שידורי גלגל"צ עמדת רשות השידור היא שוועדת "גלי צה"ל" אינה אמורה לעסוק בגיבוש רשימת השמעת השירים (פלייליסט) בגלגל"צ, כי לא בסמכותה לעסוק בנושאים שהם נושאי עריכה או תוכן פרטניים של שידורים – לא ב"גלי צה"ל" ולא בגלגל"צ.⁴⁸

³⁸ סעיף 12(ה) לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965.

³⁹ לשכת יו"ר רשות השידור, שיחת טלפון, 8 בנובמבר 2011. תפקיד מליאת רשות השידור הוא להתוות את פעולת הרשות. חברה נבחרים לכהונה של שלוש שנים ואינם יכולים לכהן יותר משתי תקופות כהונה רציפות. חברי המליאה נבחרים על-ידי הממשלה לאחר שהתייעצה עם גופים וארגונים ציבוריים.

⁴⁰ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 בספטמבר 2011.

⁴¹ יושב-ראש ועדת "גלי צה"ל" לשעבר הם: דוד נוימן (2006–2011), ד"ר יוסי דהאן (2000–2007) ופרופסור אלי פולק (1998–2000).

⁴² לשכת יו"ר רשות השידור, שיחת טלפון, 28 בנובמבר 2011.

⁴³ שם, דואר אלקטרוני, 13 בדצמבר 2011.

⁴⁴ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 בספטמבר 2011.

⁴⁵ ראו סעיף 13(ג) לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965.

⁴⁶ מר דוד נוימן, לשעבר יו"ר ועדת "גלי צה"ל", שיחת טלפון, 4 בדצמבר 2011.

⁴⁷ בג"ץ 8226/09 עו"ד גיא אופיר נגד שר הביטחון ואחרים.

⁴⁸ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 בספטמבר 2011.

בשש השנים האחרונות אישרה ועדת "גלי צה"ל" את כל לוחות השידורים שהוצגו בפניה. לדברי עוזר היועצת המשפטית של רשות השידור, עו"ד תומר קרני, "הוועדה עבדה בהרמוניה טובה עם שני מפקדי "גלי צה"ל" שכינה בשנים אלו, והערות חברי הוועדה בנושאי לוחות השידורים של התחנה זכו ליחס הולם מצד "גלי צה"ל".⁴⁹ לדברי יו"ר הוועדה לשעבר אלי פולק, ועדת "גלי צה"ל" אינה חותמת גומי לאישור לוח השידורים; לדבריו, בתקופת כהונתו קיבלו חברי הוועדה את לוח השידורים מבעוד מועד ובדיון העירו את הערותיהם, ולא אחת הלוח עודכן בהתאם להערות חברי הוועדה.⁵⁰ עו"ד קרני טוען כי אין טעם בדיון בדיעבד במה ששודר, אלא רק במקרה שהערות חברי הוועדה עשויות להועיל לתכנון לוח השידורים העתידי.⁵¹ במענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא נמסר מלשכת יו"ר רשות השידור כי דיוני ועדת "גלי צה"ל" מתועדים באופן עקרוני,⁵² וככלל, לכל ועדות הרשות מתקיים מעקב של פרוטוקולים ומוזמנות הקלטות של הדיונים.⁵³

5. הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל"

ועדת "גלי צה"ל" ברשות השידור אינה משמשת כתובת לפניות ולתלונות של מאזינים בכל הקשור לתכנים המשודרים ב"גלי צה"ל". הכתובת היא הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל", וכיום מכהן בתפקיד שדר התחנה מר עודד לוינסון. בשנים 2007–2010 הגיעו לממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל" כ-2,400 תלונות ופניות.⁵⁴

יצוין כי בשנים 2009–2011 הגיעו לרשות השידור **שתי** תלונות על התבטאות של שדרנים בתחנה. במענה על פניות אלה השיב נציב פניות הציבור של רשות השידור למתלוננים כי עליהם להפנות את תלונותיהם לנציב פניות הציבור של "גלי צה"ל" בצירוף פרטי ההתקשרות אתו.⁵⁵

בדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת ביוני 2011 עלתה סוגיית הצורך בהסדרת תפקידו, מעמדו וסמכויותיו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל". קצין חינוך ראשי, תא"ל אילן שרמייסטר, ציין בדיון: "בצבא אנחנו יודעים בדרך כלל לפקח על אנשינו ועל יחידותינו, ואנחנו עושים את זה, לרבות טיפול בחלק מהפניות... חלקן מגיע אלי, מגיע למזכירות הפיקוד העליון ומגיע גם לממונה על תלונות הציבור ביגלי צה"ל... יש תלונות מעת לעת... ואנחנו מטפלים בהן עניינית, אחת-אחת".⁵⁶

בנושא זה הציע חה"כ נחמן שי כי הוועדה תבקש מקצין חינוך ראשי לפעול לחיזוק מעמדו של הממונה על פניות הציבור ב"גלי צה"ל", לנוכח השינויים שנעשו בנושא זה בחוק רשות השידור, ולהביא לפני הוועדה הצעת פעולה בתחום זה בתוך חודשים אחדים. יו"ר הוועדה, חה"כ כרמל שאמה הכהן, הציע לאמץ את מנגנון הפיקוח של נציב פניות הציבור ברשות השנייה גם בכל הקשור ל"גלי צה"ל" (כמו כן הומלץ לאמץ

⁴⁹ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 בספטמבר 2011.

⁵⁰ פרופסור אלי פולק, לשעבר יו"ר ועדת "גלי צה"ל" וכיום מנכ"ל האגודה לזכות הציבור לדעת, פגישה, 13 בספטמבר 2011, וכן פרוטוקול ישיבת ועדת "גלי צה"ל", 21 בדצמבר 1999.

⁵¹ עו"ד תומר קרני, סגן היועצת המשפטית של רשות השידור, מכתב, 7 בספטמבר 2011.

⁵² לשכת יו"ר רשות השידור, שיחת טלפון, 28 בנובמבר 2011.

⁵³ שם, שיחת טלפון, 13 בדצמבר 2011.

⁵⁴ עו"ד רות בר, עוזרת שר הביטחון, מכתב, 12 בינואר 2011.

⁵⁵ לשכת יו"ר רשות השידור, מכתב, 10 בנובמבר 2011.

⁵⁶ ועדת הכלכלה, פרוטוקול מס' 556, [הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל \(שידורי חסות ותשדירי שירות\) \(הוראת שעה\) \(תיקון מס' 4\)](#), 27 ביוני 2011, באתר האינטרנט של הכנסת.

מנגנון זה גם ברשות השידור).⁵⁷ על-פי חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990, נציב פניות הציבור ברשות השנייה רשאי לברר כל תלונה שמגיעה אליו, בכל דרך שראויה בעיניו, ולדרוש מכל אדם להתייצב בפניו בתוך זמן הראוי בעיניו. הנציב גם רשאי לדרוש למסור לו כל ידיעה או מסמך שלדעתו עשויים לסייע לו בבירור התלונה, בזמן ובאופן שראוי בעיניו. אם מצא הנציב שהתלונה מוצדקת, במלואה או בחלקה, הוא רשאי לדרוש את תיקון הליקוי ולקבוע את דרך התיקון ואת מועד התיקון. אם התיקון לא הניח את דעתו, או שההודעה על התיקון לא נמסרה כנדרש, הנציב רשאי להביא את העניין לידיעת שר התקשורת.⁵⁸ ועדת יתום, שבחנה את המבנה והמעמד של "גלי צה"ל", המליצה לקבוע את משרת נציב פניות הציבור של התחנה כך שנושא משרה זו יעסוק אך ורק בתפקידו זה (וראו להלן פרק 7, העוסק בהמלצות ועדת יתום).⁵⁹

6. המלצות בנושא מבנה השידור הציבורי בישראל

ועדות ציבוריות, גופים שונים וגורמים נוספים שבחנו את מבנה השידור הציבורי בישראל התייחסו בהמלצותיהם גם לסוגיית הכפיפות של "גלי צה"ל" לפיקוח רשות השידור, בהתאם לסעיף 48 לחוק רשות השידור, כפי שיפורט להלן.

ועדת צוקרמן, שבחנה את מבנה השידור הציבורי בישראל (1997), המליצה על הקמת שתי רשויות נפרדות, עצמאיות ובלתי תלויות, אחת לרדיו ואחת לטלוויזיה, שבראש כל אחת מהן תעמוד מועצת מנהלים שתקבע את מדיניותה ותפקח על יישומה, בלי להתערב בביצוע השידורים.

אשר ל"גלי צה"ל" המליצה הוועדה כי התחנה תמשיך לפעול במסגרת הצבאית הקיימת ומעמדה יעוגן בחוק השידור הציבורי. היות שהוועדה סברה כי סעיף 48 לחוק רשות השידור "הפך כמעט לאות מתה",⁶⁰ היא המליצה כי מועצת המנהלים של הרדיו תפקח על התוכניות הלא-צבאיות ב"גלי צה"ל" ותמנה את מפקד התחנה, באישור שר הביטחון.

בהמלצות הדוח שחיבר השר לשעבר רענן כהן ליישום הרפורמה ברשות השידור (2001) נכתב כי השידור הציבורי צריך לכלול את כל הערוצים הממלכתיים, ובהם "גלי צה"ל" והטלוויזיה החינוכית, כדי שיפעלו בתיאום וביתר יעילות. על "גלי צה"ל" נכתב בדוח כי אין הצדקה להמשך פעילותה העצמאית כערוץ שידור עצמאי ויש לבחון את האפשרות לשלבה ברשות השידור ולהפעילה במסגרת השידור הציבורי.⁶¹

הוועדה לרפורמה בשידור הציבורי (2005), בראשות רענן דינור, לשעבר מנכ"ל משרד ראש הממשלה, המליצה להחליף את מליאת רשות השידור במועצת השידור הציבורי, שתפקח כרגולטור עצמאי על מפעילי השידור הציבורי – רשות השידור, גלי צה"ל ושידורי הכנסת. חברי המועצה יהיו אישי ציבור בעלי ניסיון וסמכות מקצועית בתחומם, שיבואו ככל האפשר מתחומי השידור, הקולנוע, החינוך והתרבות, האמנות, הניהול והכלכלה, ההנדסה והמשפט, וישקפו ככל האפשר את מגוון הדעות הרווחות בציבור. המועצה תפקח על כך שתוכני השידור של כל גוף יותאמו למטרות שלשמן הוקם ולתפקידים שהוטלו עליו בחוק, בהתאם לכללים שקבעה המועצה, ותהיה לה סמכות לקבוע סנקציות, ובכללן הטלת קנסות על גוף

⁵⁷ ועדת הכלכלה, פרוטוקול מס' 556, הצעת חוק "גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא-הגנה לישראל (שידורי חסות ותשדירי שירות) (הוראת שעה) (תיקון מס' 4), 27 ביוני 2011, באתר האינטרנט של הכנסת.

⁵⁸ מתוך: סימן ג', חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן-1990.

⁵⁹ דני יתום, ריאיון בתוכנית "חקירה נגדית" ב"גלי צה"ל", 1 בדצמבר 2011.

⁶⁰ ראו: דוח הוועדה לבחינת מבנה השידור הציבורי בישראל ומעמדו המשפטי והציבורי, בראשות פרופסור ארנון צוקרמן, 1997, עמ' 14 ו-35.

⁶¹ מתוך תוכנית השר לשעבר ד"ר רענן כהן ליישום הרפורמה ברשות השידור, יוני 2001.

משדר שלא עמד בכללים שקבעה. בכל הקשור לתוכניות הלא-צבאיות המשודרות ב"גלי צה"ל" יהיו למועצה אותן סמכויות שיהיו לה לגבי רשות השידור. מפקד "גלי צה"ל" יהיה רשאי להגיש ערר על החלטות אלה באמצעות שר הביטחון, להכרעתם המשותפת של השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור ושר הביטחון.⁶²

האגודה לזכות הציבור לדעת, שעוסקת בבקרת גופי תקשורת בארץ, ניסחה הצעת טיוטה לחוק "גלי צה"ל" שמוצע בה לנתק את "גלי צה"ל" מרשות השידור, וכפועל יוצא מכך לבטל את ועדת "גלי צה"ל" ברשות השידור. לפי טיוטת החוק, "תחנת הרדיו תהווה גוף שידור ציבורי עצמאי ללא תלות ו/או התקשרות עם גופי שידור ציבוריים אחרים". האגודה הציעה שהממשלה, בהמלצת שר הביטחון, תמנה מועצה ציבורית ל"גלי צה"ל", שתאשר את לוח השידורים ותפקח על התכנים המשודרים בה כך שיתאימו למטרות התחנה. הרכב המועצה ישקף את מגוון הדעות הרווחות בציבור, ויושב-ראשה יהיה בעל מעמד בתחום הביטחון, התקשורת, החברה או התרבות, עם ניסיון של חמש שנים באחד מהתחומים הללו ובעל תואר אקדמי. במועצה יהיו שני נציגים מתחום הביטחון, נציג אחד מתחום התקשורת, התרבות, החינוך, היהדות והציונות או מדעי החברה, נציג אחד מתחום הכלכלה והניהול, חבר אחד פעיל למען הציבור והחברה וחבר הידוע בתרומתו לחברה הישראלית.⁶³

עו"ד מיכאל ספרד גיבש טיוטה להצעת חוק הרשות לשידורי טלוויזיה ורדיו ציבוריים, התשס"ד-2004, ובמסגרתה הציע לשמר את המצב הקיים, קרי לא לנתק את "גלי צה"ל" מרשות השידור. על-פי הצעתו יש להקים מועצת רשות לשידורי טלוויזיה ורדיו ציבוריים, שתבריה יבחרו על-ידי ועדת מינויים;⁶⁴ הרכבה ישקף ככל האפשר את מגוון הדעות וההשקפות הרווחות בציבור, וחבריה יהיו אנשים בעלי מוניטין וניסיון מוכח בתחומי השידור, היצירה, החינוך או התרבות, או בעלי כישורים מיוחדים בתחום שעשוי לתרום תרומה משמעותית לשידור הציבורי. תפקיד המועצה יהיה לפקח על הרשות, להתוות את מדיניות השידורים הכוללת בטלוויזיה וברדיו ולאשר את לוח השידורים העונתי.

למועצה יהיו סמכויות בכל הקשור לתוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל" שיהיו דומות לסמכויותיה לגבי שידורי הרדיו הציבורי, שמכוון היא תהיה רשאית לקבוע לרדיו הציבורי כללים לניהול הרשות, לפיקוח על השידורים ולביצוע יעיל של תפקידיה לפי חוק זה". סדרי הפיקוח על "גלי צה"ל" ייקבעו במסגרת כללים אלה, שיתקבלו על-ידי המועצה לאחר היוועצות בשר הביטחון. המועצה תמנה את מפקד "גלי צה"ל", באישור שר הביטחון, ומפקד "גלי צה"ל" יוזמן להשתתף בישיבות המועצה בזכות דעה מייעצת ויפעל בהתאם להחלטות המועצה והנחיותיה לגבי התוכניות הלא-צבאיות של "גלי צה"ל".⁶⁵

7. הוועדה לבחינת המבנה והמעמד של "גלי צה"ל" (ועדת יתום)

במאי 2011 החליטה הממשלה כי שר הביטחון יקים צוות לגיבוש המלצות בדבר החלת הפיקוח הציבורי על התוכניות והתשדירים ב"גלי צה"ל". בהחלטה נקבע כי על בסיס המלצות הוועדה יביא שר הביטחון לממשלה הצעה כוללת להסדרת מעמדה ועתידה של התחנה, בהתייעצות עם השרים והגורמים

⁶² הוועדה לרפורמה בשידור הציבורי בראשות רענן דינור, ינואר 2005.

⁶³ נילי בן-גיגי, האגודה לזכות הציבור לדעת, מכתב, 14 בנובמבר 2011.

⁶⁴ חברי ועדת המינויים: שופט עליון בדימוס, יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות, נשיא מועצת העיתונות, נשיא האקדמיה לטלוויזיה ורדיו ושלושה נציגים שתמנה הממשלה על-פי הצעת השר הממונה.

⁶⁵ מתוך הצעת החוק של עו"ד מיכאל ספרד, הרשות לשידורי טלוויזיה ורדיו ציבוריים, התשס"ד-2004.

הרלוונטיים.⁶⁶ שר הביטחון מינה את חברי הוועדה; בראשה עומד האלוף (במיל') דני יתום וחבריה הם: תא"ל (במיל') רון כתרי, לשעבר דובר צה"ל; נציבת שירות בתי-הסוהר לשעבר אורית אדאטו; יועצת משפטית לשעבר במשרד הביטחון עו"ד צביה גרוס; ד"ר רוני הופמן, מרצה ליחסים בין-לאומיים, ותא"ל (במיל') שמואל בן-צבי.⁶⁷ את עבודת המטה של הצבא ריכז קצין חינוך ראשי תא"ל אלי שרמייסטר.

מסקנות ועדת יתום הונחו על שולחנו של שר הביטחון, והוא בוחן את יישומן, אך עדיין לא הוגשו לממשלה, אף שהמועד שנקבע להגשתן היה 15 בדצמבר 2011.⁶⁸ על-פי פרסומים בתקשורת⁶⁹ הוועדה ממליצה להשאיר את הפיקוח על "גלי צה"ל" בידי ועדת "גלי צה"ל" של רשות השידור, אך כדי להוציא לפועל את סמכויותיה, הנגזרות מחוק רשות השידור ומחוק "גלי צה"ל", הוועדה ממליצה לאמץ את טיטות הכללים שכבר גובשו בנושא, אשר יסדירו את עבודת הוועדה וייצקו תוכן לפעילותה. כאמור, הוועדה ממליצה לחזק את מעמדו ואת משרתו של נציב פניות הציבור בתחנה ולקבוע כי המכהן בתפקיד זה יעסוק אך ורק בכך. כמו כן הוועדה ממליצה לעגן בחקיקה ראשית את תשדירי השירות והחסות. יו"ר הוועדה, האלוף (במיל') דני יתום, סבור כי בשל אי-תפקודה של ועדת "גלי צה"ל" יש צורך בהקמת מועצה ציבורית מייעצת ליד מפקד "גלי צה"ל", שבראשה יהיה שופט בדימוס שימנה שר הביטחון וחבריה ימונו על-ידיו. תפקיד המועצה יהיה לשמור על שידור מאוזן ונטול השפעות פוליטיות ולסייע למפקד התחנה בקבלת החלטות מקצועיות קרדינליות בתחום התקשורת והמשפט. בקרב חברי הוועדה היתה מחלוקת בדבר הצורך במועצה מייעצת ולכן העבירו את ההחלטה בנושא זה לשר הביטחון. השר החליט לאמץ את המלצתו של יתום. אשר למינוי מפקד התחנה המליצה הוועדה כי ועדת איתור תגיש לשר הביטחון רשימה של שלושה-ארבעה מועמדים, והשר יבחר מרשימה זו את המפקד לתקופת כהונה של ארבע עד חמש שנים.

⁶⁶ החלטת ממשלה מס' 3210, [תחנת הרדיו "גלי צה"ל"](#), 15 במאי 2011, באתר האינטרנט של משרד ראש הממשלה.

⁶⁷ [שר הביטחון מינה צוות לבחינת הפיקוח על "גלי צה"ל"](#), [גלובס](#), 7 ביולי 2011.

⁶⁸ בהחלטת הממשלה מס' 3801, [החלטת הממשלה 3210, מ-15 במאי 2011, בעניין תחנת הרדיו "גלי צה"ל" – הארכת מועדים](#), 10 בנובמבר 2011, דחתה הממשלה את מועד הגשת ההמלצות בחודש, קרי עד 15 בדצמבר 2011.

ממערכת הביטחון נמסר כי ההמלצות יוגשו בקרוב. אתי ברנט, מזכירות הממשלה, שיחת טלפון 10 בינואר 2012.

⁶⁹ [ועדת בדיקה שמינה ברק ממליצה לעגן בחוק את שידורי החסות ב"גלי צה"ל"](#), [הארץ](#), 30 בנובמבר 2011, וכן ריאיון עם דני יתום על מסקנות דוח הוועדה שבראשה עמד בתוכנית "החזית האזרחית" ב"גלי צה"ל", 1 בדצמבר 2011.

